

Disputatio medica inauguralis de pleuritide vera / [Carel Lodewijk de Maets].

Contributors

Maets, Carel Lodewijk de, approximately 1640-1690.

Publication/Creation

Leyden : A. Elzevier, 1694.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/wutynqa6>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

DISPUTATIO MEDICA
INAUGURALIS
DE
PLEURITIDE VERA.

Q V A M
FAVENTE DIVINA GRATIA, 18

Ex Auctoritate Magnifici D. Rectoris

D. CAROLI DRELINCURTII,

Regii olim in Galliis Medici, nunc verò in hac
Universitate Professorum Antiquissimi,

NEC NON

Amplissimi Senatûs Academici unanimi Consensu,

& Alma Facultatis MEDICÆ Decreto,

PRO GRADU DOCTORATUS,

Summisque in MEDICINA Honoribus, Prærogativis ac Privi-
legiis ritè & legitimè consequendis,

Eruditorum examini subjicit,

CAROLUS de MAETS, C. F. C. N. Lug-Batav.

Ad diem 22. Martii, horis locoque solitis.

LUGDUNI BATAVORUM,
Apud ABRAHAMUM ELZEVIER,
Academiae Typographum. M DC XCIV.

Gravissimo, Prudentissimo & Doctissimo

V I R O

D.D. JOACHIMO NIEUSTADT,

olim Urbi inclita Trajectina ad Rhenum à Secretis, nunc Societatis
Indiae Orientalis Consiliario Extra-Ordinario & rerum Maritima-
rum Fisci Advocato Fidelissimo, omnigenae scientiae, praesertim
Matheseos Fautori & Cultori indefesso, Avunculo suo dignis-
simo adultum vitae suspirium colendo & honorando.

N E C N O N

Consulitissimis, Experientissimis, Acutissimisque VIRIS
in maximâ ex parte

Collegiis Rev. Pat. P. M. Dilectissimis,

D.D. CAROLO DRELINCURTIO,

Philos. & Med. Doctori, in Illustrissimo hoc Athenaeo Medi-
cinae Practicae, & Anatomies nuper Professori experientissi-
mo, acutissimo.

D.D. PAULO HERMAN, Philos. &

Med. Doctori, & in Academia Lugduno-Batavâ Botanices
Professori ac Cultori accuratissimo, Praeceptoris suo solidis-
simo.

D.D. GODOFRIDO BIDLOO, Med.

Doctori, & Inclitae hujus Palladis Anatomiae Professori peri-
tissimo, dexterrimo, Promotori suo plurimum venerando.
Praesidi Collegii Chirurgici dignissimo,

D.D. WOLFERDO SENGUERDIO.

J. U. D. sagacissimo, L. A. M. Philosophiae Doctori, &
Professori solerrimo, Praeceptoris suo, de se, studiisque suis
optimè merito.

Sacras has theses vult

CAROLUS DE MAETS, C. F. C. N.

Auctor & Resp.

P R O O E M I U M.

Medicinam, artium præclarissimam, Hippocrates haud immeritò in Epistola sua pronuntiat: præclarissima est respectu objecti circa quod versatur (hominem scil.) mirifica constitutionis compendium, in cuius æquè, ac in Macrocolmi contemplatione (lynceis licet quis instructus sit oculis) miranda, ac ingenii humani aciem exsuperantia, conspectui sese offerunt, quæque tamen ad rationis normam revocare, juxtaque eam explicare, mens nostra potis non est, & ineptam se declarat. Quis quæso ad hominem (ut revertar) si se conuerterit, vidit unquam Machinam adeò curiosè extructam, & partium innumerarum seriem in se continentem? quis earum Unionem, Actiones, Motus, animo si perpenderit, non summâ abripietur admiratione, hominem non affligi miseriarum cohorte? Sed en Conditoris sui Opt. Max. ipsum ab innumeris ægritudinibus liberantis bonitatem & potentiam! ex cuius tamen miserè afflictæ proba cognitione, Medicus scientiam sibi comparabit, quâ hostes undique machinam humanam infestantes debellare, calamitates quibuscum luctatur, avertere & amoliri, fructusque non solummodò sibi reportare laboribus contemnendos, sed

Et miserorum, in quantum ei, Remediis ipsis succurrere datum est, solatium atque refugium esse poterit: quæ omnia Mecum perpendens, quid pro Lemmate meo eligerem, diu anxius & dubius hæsi; sed tandem Pleuritidem Veram, morbum hisce regionibus familiarem, pro ingenii modulo explicare, in animum induxi, novum non ut quid hocce de morbo effarer, atque in medium proferrem; nihil enim est quod non antea libatum sit ab iis, qui laudabili huic consuetudini ante annos aliquot satisfecere. Quapropter ne Lectori Benevolo nauseam ac tedium multo verborum apparatu creem, hic subsistam, morbumque ipsum pro viribus explicare aggrediar, in cuius explicatione, Lectoris Subacti & Limati iudicio si non satisfecero, condonet, reputans errare esse hominis, & non omnia nos posse omnes.

DIS-

A

DISPUTATIO MEDICA
 INAUGURALIS
 DE
PLEURITIDE VERA.
 THESIS I.

T ordine *Pleuritidem Veram*,
 explicare à me susceptam,
 ritè pertractem, exigit or-
 do, ut ante omnia vocis Ety-
 mologiam tradam; quæ no-
 men suum derivasse videtur
 à *πλευρά*, significante mem-
 branam costas investien-
 tem, quæ vox ulterius de-
 duci poterit à *πέλας* & *ἄρῆς*,
 quasi sum propè costas; sed cum de nominibus non
 tam, quàm de rebus agere proposui, idcirco hæc

omitram , & morbum ipsum pro viribus meis explicare incipiam.

I I.

Cognito jam vocis Etymo , facile *Pleuritis Vera* , definiri potest, quod sit inflammatio prædictæ membranæ *Pleura* , costas succingentis, & musculorum intercostalium , conjuncta cum febre continuâ acutâ , dolore lateris punctorio , tussi , respiratione difficili , & pulsu duro & celeri ; ex quibus datis , partes quæ sint affectæ judicio pollens facile percipere potest.

I I I.

Sed cum fermo mihi solummodo sit habendus de *Pleuritide Vera* , Notham aliis explicandam relinquo; sed non possum non quin ejus differentias , & quomodo ab aliis differat Morbis in antecessum proponam.

Dividitur *Pleuritis* in *Veram* & *Notham* , porro in *Humidam* , in qua multa excernuntur phlegmata, & *Siccam* in qua nulla excernuntur phlegmata.

Distinguitur *Pleuritis* à *Peripneumonia* , quod dolor non punctorius & acutus, sed gravativus, & difficultas respirandi major sit, peccantibus in hac humoribus tam quantitate quam qualitate.

A *Paraphrenitide* , respectu loci; in hac enim dolor non est lateralis, sed extimæ costarum , ad sternum accedentium partes dolore affectæ sunt , & ventris ubi *diaphragma* est , pars turget.

Ab *Inflammatione hepatis* , doloris loco , qui est in dextro hypochondrio gravans tumore infra Costas Spurias sese manifestante & tussi sicca.

I V.

Hisce jam consideratis , ad Causas hunc affectum producentes me accingo , quæ juxta Auctores dividuntur in *proximas* & *remotas*. Pro

Proxima hujus affectus causa est *sanguis*, ob lentorem in vasis Pleuram perreptantibus *obstructus*, aut *extravasatus*, ut recte meminit *Willisius cap. de Pleuritide*.

Remota vero, sunt ea omnia quæ sanguinem peccare faciunt, vel *qualitate*, vel *motu*, de quibus ordine & suo agam loco, & qua ratione prædictæ causæ hunc affectum producere valeant, breviter *explicabo*.
V.

Sanguis ab Auctoribus, qui ejus per *ignem* analysis periculum fecere, describitur, *quod* sit liquor hæterogeneus, & constans partibus inter se differentibus; quæ partes quamdiu justum inter se servant ordinem, & bene sibi invicem permixtæ sunt, describunt liquorem balsamicum, Machinam nostram in suo esse conservantem, & spiritibus ejus interitum avertentibus refertum: verum enim vero si ordo ille ac unio tollatur, & liquor ille qui antea balsamicus erat, mutetur in qualitatibus, & lentorem ac acrimoniam sibi contrahat, multas in calamitates & ærumnas machina nostra incidit; ob contractum enim lentorem circulum suum absolvere cum nequit (quod ex constitutione vasorum, à principio lato, in angustum apicem tendentium facile probari potest) iis ut inhæreat necesse est, quibusque inhærens semper à sanguine à tergo premente impellitur, ab quem impulsus, vasa ultra modum infarciuntur, quæ infarcta partim à nimia copia sanguinis, partim ab acrimonia, cui amplius resistere cum nequeant, in funestam sui rupturam sollicitantur, juxta illud, *nam vitium capiunt ni moveantur aquæ*; quique jam effusus sese insinuat intra poros prædictæ membranæ, eosque obstruendo angustat, hinc *materia primi elementæ*

menti (*subtilis à Philosophis dicta*) quæ antea liberri-
mè fluebat per ejus poros , eosque jam obstructos
offendens , viam sibi parat per vim , & celeritate mo-
tus spatii angustiam compensando *phlegmonem* par-
tibus inducit , & incidens in sanguinem illum extra-
vasatum , & in eo poros non inveniens figuræ & mo-
tui convenientes , huc illuc agit quoad nimimas
ejus partes , & ut verbo dicam , *fermentationem* in eo
introducitur , quam mox subsequitur acredo , sales
nostri sanguinis fluidi per *fermentationem* in actum ,
ducti aciescunt ; nec non *putredo* , partes enim sangui-
nis per *fermentationem* secessum à se invicem faciunt ,
& singulæ seorsim qua data via avolant ; hic putrido-
rum enim status est , quod primo avolent particulæ
subtiles , dein crassiores in actum ductæ cum fæore
abeunt , relinquentes post se nil nisi Caput Mortu in
seu terram damnatam . Sic puto explicatam *Pleu-
ritidis Veræ Causam proximam*.

VI.

Remota sunt ut innui Thesi IV , quæ *sanguinem* pec-
care faciunt *vel qualitate vel motu*.

Qualitate ipse peccat Sanguis , quando ea omnia ad-
hibentur , quæ ipsi acredinem & lentorem conciliant ,
ut immoderatus usus Spiritus Vini , vini , musti ,
&c. quibus compages sanguinis ita resolvitur , ut
spiritibus , majori ex parte avolandi data occasione ,
nil remaneat , nisi vappa crassa & acris.

Motu peccat , quando astu solis , exercitiis , &c.
nimium impellitur , & nimium impulsus impetuosè
ruit è Corde in arterias , quarum latera ultra modum
cum distendit , & poros aperit , singulis arteriarum
pulsibus fecernit per earum poros particulas varii ge-
neris , quæ quamdiu transpirarat nil noxæ pariunt , sed
his

his si superveniat *subitaneum frigus*, particula illæ tunc temporis transpirantes in motu impediuntur, & condensantur, quæ in motu impeditæ & condensatæ obstructions pariendo, *hunc affectum* produ-
cunt.

VII.

Ritè jam perpenſis cauſis, ſigna, quibus dignoſci-
tur inveſtigare haud inconcinnum eſſe puto, quæ
ſunt.

1° *Dolor lateris punctorius*, originem trahens partim ab
inflammata pleura, & *musculis intercostalibus*; (ſc:) quod
pulmones ſeſe extendentes allidant in *inflammatam pleu-
ram*, partim ab acribus iſtis è *ſanguine effluviis* con-
tinuò *fibras iſtius membrane* vellicantibus, & *nervos*,
per eam diſſeminatos, malè afficientibus.

2° *Tuffis*, agnoſcens cauſam *ſanguinem* illum acrem,
continuo *musculorum intercostalium* membranam irri-
tantem, quæque jam irritata, ſeſeque contrahens
tuffim producit.

Vel eum *circulantem tumultuario motu* per *vaſa pul-
monis*, qui per poros intro foràs ſpectantes emittit
effluvia acria, quæ vellicantia *pulmonum membranam*,
eos ad difficile *tuffim* ſollicitant; hinc eſt quod hunc
affectum ſæpe ſequatur hoc vel illud *pulmonis* vitium.

3° *Difficilis respiratio*, oriens à tubulis *musculorum*
quoad actiones læſis; nam dilatationes ac contra-
ctiones latas cum perficere nequeant, eas crebris & par-
titis vicibus efficere coguntur, quæ tantò difficiliore
ſunt, pro ut humores vel *qualitate*, ut nimis acres,
vel *quantitate* peccaverint.

4° *Febris continua acuta*, ſontem habens ex *ſanguinis*
particulis putridis, quæ in tranſitu ſuſceptæ, & cum
circulante ſanguine ad Cor delatæ, cum malè fermentant,
mixturamque ejus continuo perturbantes, toti

massæ sanguinis labem inferunt, ac febrem produ-
cunt.

5° *Pulsus durus*, initium sumens à spiritibus anima-
libus, tumultuario & velociori quam par est motu
agitatis, & plus justo sanguinem moventibus, ac im-
pellentibus; quæ omnia signa simul sumpta, si in uno
individuo occurrant, Medicus de *Pleuritide vera* certus
esse potest, de quibus legatur Gallen. lib. 5. de locis affe-
ctis, cap. 8. ut & Barberte cap. de pleuritide.

VIII.

Ex quibus signis, qui modò morbum à limite salu-
tavit, facile de eo effari, & prognosim reddere potest,
quod sit periculosus affectus, quippè qui facilè dege-
nerat vel in *Phthisin*, vel in *Empyema* teste *Hippocrate*
Sect. v. aph. 8., ideoque quo citius peccans materia
incidatur vel discutatur, eò citior cura; quoque ma-
gis ea tussis non molestâ rejciatur, eò majus leva-
men; quò sputa albidiora & leviora apparuerint,
eò major curationis spes affulget; è contra vero
ubi *dolor*, *tebris*, aliaque non remiserint sympto-
mata, & tussis nil rejciatur nisi lividum, pejus si-
gnum habetur, *Hipp lib. 2. prognost. Cap. 8.* ut & alvi
profluvium si supervenerit *Sect. vi. aph. 16.* cæterum
an hic affectus læthalis sit nec ne, id ex ægri viribus,
symptomatumque vehementiâ petendum est.

IX.

Quibus perpenſis ad curam hujus ut me conver-
tam affectus, exigit ordo; quæ in his consistit, 1°
sanguinis motus vehemens est sistendus ut extravasa-
tio minuatur, & dolores atroces mitiores evadant.
2° *stagnans* in solitam abducendus est circulationem.
3° *extravasatus* incidendus est, vel dissipandus, quod si
impossibile in *pus* est convertendus, & in *pus* conver-
sus è corpore eliminandus. 4° *febris* est minuenda &
profliganda.

X.

Sanguinis motus minuitur partim per V. S. in brachio instituendam quæ prudenti manu est peragenda ut urgente necessitatis telo, ea possit repeti, & extravasatio minuatur, vasaque ultra modum extensa, paululum collabascant; præterea ut tam impetuosè non ruat versus partem affectam, dolores, aliaque symptomata producat: *partim* per annodina, quæ spirituum animalium motus minuendo, virtute suâ narcoticâ, iis torporem inferunt, sed habito patientis respectu.

XI.

Stagnans in solitam redigendus est circulationem, per ea, quæ ejus crassitiem incidere & attenuare valent, ut Sal. Vol. decocta talibus particulis tam fixis, quam volatilibus constantia, ut lign. Guajac. Sassafras, Santal. citrin. Rad. Sarsaparill. Chin. Fænic. Capparid. Cort. Tamaris. herb. Absynth. Card. bened. Tussilag. sem Card. Mariæ Levist. in cujus colatura dissolvatur sirup. Pap. Rhead. & sp. sal. volat. dulc. qf. ad gratiam.

XII.

Extravasatus incidendus & attenuandus, *vel* si hoc impossibile sit in *pus* convertendus est; inciditur *partim* per *volatilia*, quorum usus hic parcus esse debet, ob extravasationem sanguinis; *partim* per ea quæ constant *particulis rigidis* ut ras. dent. apri ocul. canc. Mandib. luc. pisc. sang. hirc. sperm. Cet: &c. ex quibus formulæ parari poterunt, pro ægri beneplacito, & exigentia morbi; inciditur porro per *decocta* expectorationem promoventia, ut Rad. Irid: flor. Helen. Cost. herb. Agrim. Veron. Heder, florib. Papav. Rhead. cujus colatura edulcorari potest Syrup. Jejub. vel de Althea Fernel. vel Pap. Rhead. addantur passul. major.

exacinat. *Latus* externè foveatur sacco arena, vel cumino repleto; insupèr imponatur Emplastr: de spermate Ceti Minfigdii, malaxatum cum oleo Philosophorum; præterea latus in ungatur unguento ut Mart neryin cum oleo de lateribus, vel coquantur Santl. Citr. cum aceto & sang: hirc: & calidè imponatur lateri affecto; quod si hisce omnibus incassum tentatis, nulla discussionis spes appareat, in *pus est* convertendus, per maturantia, ut rad. Alth. fol. Alth. Malv. bis malv. bulb. Liliior. alb butiro &c. ex quibus efformetur Cataplasma, quod loco affecto imponatur, & *pus* provocetur, quod provocatum instituta *paracenthese* ex corpore est eliminandum.

XIII.

Febris cum acrimoniâ humorum temperanda, & profliganda est talibus, quæ sanguinem ad debitam mixturam reducant, ut regul. Antim. medicinalis, Antim. diaphoreticum, & ejus acrimoniam obtundunt ut ocul Canc. Corall. rub. ex quibus, additis confervis potest parari bolus, vel aq: ut Card. bened. Pap. Rhead. &c. mixtura; *vel* de coctum Scorzon. contra Jervæ hic suum adfert, in cujus haustu mixturæ loco possunt adhiberi, vel pulv. vel bolus.

XIV.

Ad sitim ægros tam anxie torquentem minuendam profunt Emulsiones ex sem. Melon. Card. bened. vel decoctum flor. Papav. Rhead, vel decoctum Scorzon. in quo dissolvi potest spiritus sal. volat. dulc. ad gratiam & sirup. Papav. Rhead. vel Rob. diamori. Ad *russim* ægros tam anxie torquentem minuendam conveniunt linctus ex sirup. Pap. alb. vel Rhead. Capill. veneris, cum ocul Canc. in alcohol tritis ut & Bezoard. Min. de quibus continuo assumat vel decoctum ex rad. Chin. Scorzon. herb. Veron. Heder. Pariet. Merc. ad
dit

dit. Glizirriz. & C. Cerv. raspat; summum hic levamen adferunt opiata circa vesperam adhibita. Alvus insuper si suum non præstiterit officium, emolliatur enemate emolliente, ut ex herb. Malv. Bis Malv. mercurial. Parietar. addito electuar. lenitivo & sal. Gemmæ pro stimulo. Et sic puto curam hujus affectus posse absolvi sc. per V. S. & opiata, sanguinis motum minuendo, perque ea quæ constant particulis tam fixis, quam volatilibus, sanguinem obstructum in solitum circuitum reducendo, extravasatum discutiendo; vel si hoc impossibile sit in *pus* convertendo, per sudorifera fixa, sanguinem ad justam mixturam reducendo, obstructosque poros aperiendo, materiam obstruentem incidendo, per terrea, & opiata ejus acrimoniam demulcendo & obtundendo.

XV.

In Diæta vitentur ea, quæ chylum crassum tradunt; è contra in usum vocentur talia, quæ laudabilem & bonum præbent chylum; aër sit moderatus, animi pathemata cane, pejus & angue vitentur, & sic patiens pristinam recuperat sanitatem. Tu porro Deus Opt. Max. qui me huc usque ajuvasti, benignè aspira cæptis meis, ut in Tui honorem, proximique salutem hæc omnia eveniant.

F I N I S.

die Glutitix & C. Cerv. rasper; summum hic levamen
adhibetur opata circa vesperam adhibita. Aque insin-
per si lumen non praestiterit officium, emolliantur ene-
mate emolliente, ut ex herb. Ma. v. Bis Mal. meten-
tial. F. rasper. addito electuar. lenitivo & sal. Gem-
mae praestitit. Et sic puto curam. hujus affectus pos-
se absolvi sc. per V. S. & opata, sanguinis motum
minuendo, perque ea quae constant partibus tam fixis,
quam volatilibus, sanguinem obstructum in solium cir-
culationem reducendo, extraxitum dissolvendo; vel
si hoc impossibile sit in per convertendo, per sudori-
fera fixa, sanguinem ad justam mixturam reducendo;
obstructosque poros aperiendo, materiam obstruc-
tam incidendo, per terrea, & opata ejus acrimo-
niam emollescendo & obduendo.

In Dixer videntur ea, quae chylum crassum trahunt,
& contra ut videntur talia, quae subtilissem &
beatius praestant chylum; sed ut moderatus, animi
perturbata carere, possit & sanguine videntur, & sic partem
purissimam recuperat sanitatem. Tu porro Deus Opt.
Max. qui machinac. nunc aperiisti, benignè aspira ca-
pis meo, ut in Tu hororem, proximipos saltem
hec omnia evaniscant.

Ad Glutitix & C. Cerv. rasper; summum hic levamen
adhibetur opata circa vesperam adhibita. Aque insin-
per si lumen non praestiterit officium, emolliantur ene-
mate emolliente, ut ex herb. Ma. v. Bis Mal. meten-
tial. F. rasper. addito electuar. lenitivo & sal. Gem-
mae praestitit. Et sic puto curam. hujus affectus pos-
se absolvi sc. per V. S. & opata, sanguinis motum
minuendo, perque ea quae constant partibus tam fixis,
quam volatilibus, sanguinem obstructum in solium cir-
culationem reducendo, extraxitum dissolvendo; vel
si hoc impossibile sit in per convertendo, per sudori-
fera fixa, sanguinem ad justam mixturam reducendo;
obstructosque poros aperiendo, materiam obstruc-
tam incidendo, per terrea, & opata ejus acrimo-
niam emollescendo & obduendo.